



ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"
с. Александрово, общ. Павел баня, ул. "Сара планина" № 1,
тел. 0888676644, имейл : info-2409141@edu.mon.bg

УТВЪРЖДАВАМ:

Заповед № РД-444 / 14.09.2023 г.

ДОНКА МИТКОВА

ДИРЕКТОР НА ОУ "ХРИСТО БОТЕВ"



ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

през учебната 2023/2024 година

Приета с Протокол № 12 / 14.09.2023 г. на ПС

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Всеки гражданин в Република България има достъп до образователната система и възможност за развитие чрез образование, което в най-голяма степен съответства на неговите потребности, потенциал и цели и което осигурява успешна индивидуална и обществено-икономическа реализация и допринася за изграждане на динамична икономика на знанието и постигане на ускорен и устойчив икономически растеж, социална солидарност и качество на живота на местните общности и на страната.

Преждевременното напускане на училище е сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Училищната програма за намаляване дела на преждеременно напусналите ученици е разработена в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекс от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на ОУ „Христо Ботев “ за превенция на ранното напускане на образователната система:

- ✓ СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013 – 2020)
- ✓ ПЛАН ЗА 2020 - 2021 Г. ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013- 2020)
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ НА ГРАМОТНОСТТА (2014 – 2020)
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 ГОДИНА

- ✓ ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ ДО 2020 Г.
- ✓ ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА МС № 100 ОТ 08.06.2018 Г. ЗА СЪЗДАВАНЕ И ФУНКЦИОНИРАНЕ НА МЕХАНИЗЪМ ЗА СЪВМЕСТНА РАБОТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ ПО ОБХВАЩАНЕ И ВКЛЮЧВАНЕ В ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ В ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПРЕДУЧИЛИЩНА И УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Планът за изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020) г. продължава действието на мерките от предишния период на изпълнение на Стратегията, довели до положителни резултати и предлага нови мерки. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на:

- успешен преход между различните етапи на образование;
- гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование;
- разнообразни форми на обучение - дневна, индивидуална и комбинирана;
- признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене;
- придобиване на ключови компетентности;
- добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно.

В Плана за изпълнение на Стратегията е обърнато особено внимание на няколко елемента:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива, което осигурява навременно идентифициране на ученици в риск от ранно напускане на училище и създаване на преодоляващи мерки;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Разработването и прилагането на цялостни, широкообхватни и ефективни политики за намаляване на уязвимостта на рисковите групи е свързано с проучване, анализиране и систематизиране на специфичните причини за преждевременното напускане на училище и (набелязване) на необходимите мерки за задържане в училище. Заедно с това е необходимо осигуряването на единна и надеждна база данни и осъществяването на политики на всички нива за специфичните предизвикателства на различните равнища – областно, общинско и училищно и за гарантиране на индивидуалния подход към всеки отделен случай на преждевременно напускане на училище.

Понятия и дефиниции, свързани с напускането от училище на ученици от образователната система преди придобиване на диплома за основно образование:

- **ранно напуснал училище ученик** – ученик, който не успява да завърши обучението в училище с получаване на диплома (за основно образование) в обичайно предвидения за обучението срок.
- **ранно напускане на училище** – процес като резултат, от който ученикът прекратява своето обучение в училище;
- **ученик в риск от ранно напускане на училище** – ученик, при когото е налице дори една от причините (икономическа, социална, образователна или етнокултурна), водещи до повишаване на възможността (риска) за *незавършване на училище*.

Училищната програма кореспондира и с Програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на деца и ученици от уязвими групи (2016- 2020).

ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ОТПАДАЩЕТЕ И ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСКАНЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

- Законосъобразност– съответствие на целите и предлаганите мерки със законите и подзаконовите нормативни актове
- Кохерентност– осигуряване на координираност и взаимна обвързаност на предлаганите политики и мерки при сътрудничество на всички заинтересовани страни
- Партньорство – активно и координирано участие на институциите за образование и обучение, институциите на властта, гражданското общество и бизнеса в реализацията на политика за намаляване на отпадането от училище
- Прозрачност и популяризиране на мерките и резултатите – значимостта на проблема предполага висока степен на информираност на обществото
- Приемственост– осигуряване на непрекъснато действие на стратегията, независимо от управленски или други социални промени и гарантиране на постоянство в усилията и политиките за изпълнение на приетите цели и целеви показатели
- Устойчивост на резултатите – осигуряване на трайно и дългосрочно въздействие на постигнатите резултати
- Своевременност– осигуряване на навременни адекватни мерки за неутрализиране на рискове от преждевременно напускане на училище
- Отчетност, мониторинг и контрол– постигане на по-висока степен на ефективност

II. АНАЛИЗ

1. Случаи на отчетен повишен риск от напускане на училищно обучение.

В ОУ „Христо Ботев“ се обучават ученици от I до VII клас включително. Ранно напуснали училището ученици, в смисъла на риска, няма. По отношение на риска от ранно напускане на училищно обучение през последните три учебни години, са идентифицирани минимален брой случаи на застрашени от отпадане ученици. За всеки от учениците е сформиран екип за подкрепа и проследяване на тяхното образователно, социално и емоционално развитие. Приложен е индивидуален корективен план на работа, включващ система от мерки за намаляване на риска от отпадане и преодоляване на трудностите в образователния процес. Разработена е училищна програма за превантивна и корективна работа с учениците. Педагогическите специалисти в ОУ „Христо Ботев“ се стремят да поддържат висока образователна квалификация в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието.

Основните индикатори за отчитане ефективността на приложените мерки в досега идентифицираните случаи:

- Повишаване на училищната посещаемост /брой извинени и неизвинени отсъствия/;
- Овластяване на учебното съдържание за класа /резултатите по отделните учебни предмети/;
- Адекватно социално функциониране за възрастта в училищната среда;
- Приобщаване към дейностите на училището не само на застрашените от ранно напускане деца, но и приобщаване към проблема на техните семейства.

На базата на постигнатите резултати в края на предходната учебна година е отчетена ефективност на разработената програма за намаляване на риска от ранно напускане на училищно обучение, поради което същата ще бъде приложена и през учебната 2020- 2021 година.

Факторите, водещи до повишаване на риска от ранно напускане при идентифицираните ученици са идентични – нередовна училищна посещаемост, често боледуване, недостатъчна емоционална устойчивост и адаптивност. Произтичащите от проблема последствия за децата също са сходни – натрупване на пропуски в знанията, изоставане от образователното ниво за класа, нарушаване на социалните връзки и взаимодействия с връстниците, невъзможност за изграждане на волеви качества за справяне с трудности. Причините за възникване на проблема при трите деца са специфични и индивидуални. Честа причина за риск от напускане на училище е negliжиране процеса на образование и възпитание от страна на родителите.

2. Основни групи фактори, водещи до повишаване на риска от ранно напускане училищно обучение.

- **Личностови** – недостатъчни адаптивни способности; недостатъчни волеви качества за преодоляване на трудностите в процеса на учене; несформирана и несистематизирана индивидуална технология за учене; непоследователност в ученето и нетрайни навици за учене; липса на мотивация за учебен труд; негативна нагласа към училището; повишена тревожност и страх от неуспехи; неудовлетвореност от постиженията; неудовлетвореност от статуса в групата/класа;
- **Фактори в семейната среда** – отстъпчивост от страна на родителите във възпитателния подход към детето по отношение на неговите отговорности; липса на твърди граници за поведението на детето; недоверие в училището или негативно отношение; нисък образователен статус на родителите; negliжиране и/или подценяване на проблема от страна на родителите; бедност; майчин език, различен от българския;

- **Училищни фактори** – пропуски в знанията от предходни години; трудности в овладяването на нови знания; слаби резултати; недостатъчна индивидуална подкрепа по отношение на образователното развитие на всяко дете; педагогическа занемареност; неумение за утвърждаване във възрастовата среда; конфликтни взаимоотношения с връстниците; социална изолация и отхвърляне.

III. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

1. Разработване и изпълнение на училищна политика за намаляване на риска от преждевременно напускане на образователната система чрез целенасочено единно въздействие, създаване на комплекс от мерки и сътрудничество на заинтересованите страни.
2. Идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях.
3. Усъвършенстване работата на педагогическия екип по разработване и изпълнение на училищната програма, в резултат намаляване броя на децата и учениците в риск от отпадане.
4. Разработване на разнообразни и ефективни мерки и дейности за превенция и намаляване на риска от преждевременно напускане на образователната система, както и индивидуално ориентиран корективни педагогически въздействия.

IV. ПРИОРИТЕТИ

- Достъпно, гъвкаво и личностно ориентирано обучение, съобразено с индивидуалните потребности на учениците от рисковите групи.
- Успешна социализация във възрастовата среда.
- Изграждане на навици, стратегии и модели на учене за справяне с трудностите в ученето.
- Оказване на подкрепа за личностно израстване и реализация, развиване на уменията на ученика за решаване на социални и образователни проблеми.
- Поставяне на ученика в АКТИВНА ПОЗИЦИЯ по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал;

- Активизиране на родителската общност в процеса на обучение за създаване на по-висока мотивация за учене сред учениците с цел постигане на превенция за ранно напускане на училище.

V. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

В изпълнение на целите на програмата се очаква да бъдат постигнати следните **резултати**:

- приложен комплекс от мерки на училищно ниво за превенция на риска от ранно напускане и интервенция при идентифициран риск;
- осигуряване на ресурси и насочване на въздействието за развиване на личността чрез адаптиране на училищната система съобразно установените потребности на застрашените от ранно напускане на училището;
- периодично отчитане ефективността на приложените мерки и коригиращи действия;
- подобрени резултати от обучението, измерени чрез текущ контрол и НВО;
- осигуряване на подходяща образователна подкрепа за развитието на учениците от уязвими етнически общности, деца-билингви и на ученици със специални образователни потребности.
- мотивиране и приобщаване на деца за посещаване целодневната форма на организация в училище, където това е възможно;

VI. ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Мерки за реализиране на програмата	Отговорни лица	Срок за изпълнение	Индикатори
I. ПРОУЧВАНЕ И ОЦЕНКА НА РИСКА ОТ РАННО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ			
1. Провеждане на работни срещи по екипи с класните ръководители на учениците от I до VII клас за обсъждане обхвата на учениците, посещаемостта на	Класни ръководители Образователен медиатор Ресурсен учител	Октомври 2023 г.	Брой ученици: - с хронични заболявания; - с обучителни трудности;

учебните занятия и причини за допуснатите отсъствия.	Мед. сестра			- с проблеми в поведение и общуване; - отсъствали от учебни занятия;
2. Идентификация на ученици в риск от ранно напускане	Класни ръководители Ресурсен учител	Октомври 2023 г.		– ученици с голям брой извинени отсъствия; – ученици, допуснали неизвинени отсъствия; – ученици със слаби резултати от писмените изпитвания за отчитане на входното ниво и последващия текущ контрол;
3. Проучване на факторите, пораждащи риска от ранно напускане за всеки ученик персонално.	Педагогически съветник	Ноември 2023 г.		Изготвяне на индивидуална карта на ученика за отчитане на рисковите фактори за ранно напускане от училище
4. Понижаване на риска от ранно напускане и осигуряване на подкрепяща среда и ресурси.	Училищен екип за осигуряване на подкрепяща среда	До края на учебната година.		Резултати
II. ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОЗИТИВНА ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА – УЧИЛИЩЕН КЛИМАТ, АТМОСФЕРА, ВЗАИМООТНОШЕНИЯ				
1. Стимулиране интереса на учениците чрез иновации и повишаване атрактивността и качеството на преподавания материал	Учителите в начален и прогимназиален етап	Септември 2023 – юни 2024 г.		Брой проведени уроци
2. Провеждане на седмица на адаптацията с учениците в I клас	Класен ръководител I клас Учители	Септември 2023 г.		Брой и видове проведени инициативи

	Родители			
3. Провеждане на уроци извън сградата на училището, както и регламентирано включване на родителска активност - в спортни празници, посещение на музеи, театри и др.	Класни ръководители Учители Родители	Септември 2023 – юни 2024 г.	Брой проведени уроци и срещи	
4. Дейности по приемственост между отделните образователни етапи: – Детска градина и I клас; – IV и V клас;	Учители в начален и прогимназиален етап	Юни 2024 г.	Брой и видове проведени инициативи	
5. Провеждане на съвместни инициативи с представители на обществността и семействата на учениците за насърчаване и повишаване грамотността на учениците	Учители в начален и прогимназиален етап	Октомври 2023 – юни 2024 г.		
III. МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННО НАПУСКАНЕ ОТ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА				
1. Ежемесечна справка от класните ръководители относно допуснати извинени и неизвинени отсъствия , причини за отсъствията	Класни ръководители	Всеки последен вторник на календарния месец	Брой извинени и неизвинени отсъствия	
2. Ежемесечна справка от учителите по отделните учебни предмети за ученици с повече от една слаба оценка	Класни ръководители	Всеки последен вторник на календарния месец	Брой слаби оценки и учебни предмети, по които са получени	
3. Включване на учениците с голям брой отсъствия и слаби оценки в графика за консултации на учителите	Класни ръководители Учители	До трайно повишаване на резултатите	Брой проведени консултации с учениците в риск/резултати	

4. Ежемесечна справка от учителите за провежданите консултации – посещаемост и резултати	Учители	Всеки последен вторник на календарния месец	Брой консултирани ученици
5. Инициативи за подпомагане на ученици в риск от техни съученици (ученици наставници; включване в групови задачи, проектни работи и др.)	Класни ръководители	Септември 2023 – юни 2024 г.	Брой инициативи
IV. КОРЕКТИВНИ МЕРКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ ПРИ УЧЕНИЦИ В РИСК ОТ РАННО НАПУСКАНЕ ОТ УЧИЛИЩНО ОБУЧЕНИЕ			
При идентифициране на ученик, застрашен от ранно напускане се формира екип за разработване индивидуален корективен план за образователна помощ и емоционална подкрепа: 1. Сформирани на училищен екип – класен ръководител; учители, преподаващи в класа на ученика в риск; 2. Педагогическа диагностика. 3. Психологическа оценка. 4. Изготвяне на Карта на ученика за проследяване на състоянието на риск от ранно напускане на училище. 5. Инструментарий.	Училищен екип	В рамките на една учебна седмица при констатиран риск от ранно напускане	Брой ученици, за които е разработен индивидуален корективен план и предвиждане на индивидуални мерки според спецификата на проявения от ученика риск.
Работа с ученика в риск от ранно напускане:			

1. Изработване на тематичен план-график от учителите за допълнителна учебна работа, с цел оказване на помощ за усвояване на пропуснатия или неувоен учебен материал.	Училищен екип	В рамките на една учебна седмица при констатиран риск от ранно напускане	Брой тематични планове и графики
2. Провеждане на групова работа с класа за проучване взаимоотношенията на ученика в риск със съучениците му и насоки за оказване на подкрепа.	Класен ръководител Педагогически съветник	Септември 2023 – юни 2024 г.	Брой проведени срещи с класа
3. Възлагане на индивидуални задачи и проекти , с цел насърчаване на учебната активност и възможността за себеизява на ученика в риск от ранно напускане	Училищен екип	Септември 2023 – юни 2024 г.	Брой възложени задачи и проекти Резултати от изпълнението
4. Провеждане на консултации с педагогическия съветник .	Педагогически съветник	Септември 2023 – юни 2024 г.	Брой проведени консултации
5. Изработване на индивидуално портфолио на учениците в отчитане на индивидуалното изразяване и повишаване самооценката и Класни ръководители и/или	Училищен екип РИСКОВИ ГРУПИ ДЕЦА позитивно влияние на родителите за учениците липса на родителски надзор и веднъж семейството етнокултурни често отсъствия от училище често бегуване с проблеми във физическото развитие езиково-говорни	Декември 2023 г. – май 2024 г. образователни трудности без учебни навики пропуски в знанията слаб успех	Брой портфолия

6. Проследяване динамиката на развитие на ученика в риск от отпадане и отчитане на резултатите	Училищен екип	В края на всеки учебен срок	Резултатите
7. Включване на ученици застрашени от ранно напускане на училище в групи по занимания по интереси	Училищен екип Класен ръководител	Октомври 2023 г.	Резултати в края на проекта
Работа с родителите:			
1. Провеждане на срещи между родителите и училищния екип за работа с ученика, с цел изясняване на причините за риска от ранно напускане; обсъждане на нагласите и емоционалните преживявания на детето в училище.	Училищно ръководство Училищен екип	Септември 2023 – юни 2024 г.	Брой проведени срещи
2. Набелязване на конкретни мерки за взаимна отговорност и помощ при подпомагане на ученика и семейството за справяне с проблема	Заинтересованите страни		Резултати – позитивно образователно и социално развитие
3. Ангажиране на родителите на дете в риск от ранно напускане като страна на активност и заинтересованост с цел мотивиране и личен пример за ученика.	Заинтересованите страни	Септември 2023 – юни 2024 г.	Резултати